

IZADIA ZAINDU EUSKAL TOKI-IZENAK MUNDUAN ETA EUSKAL EDESTIA II

1. Izkuntza eta edesti arloan euki dodan idazlari batzuren laguntza

1.1. Zubiaga ta Legarretatar Felixek, bere argitaratutako liburuan *Origen y desarrollo del lenguaje*⁽¹⁾ 49n orrialdian esaten dau: Munduko gizarteetan Mintzoeraren jaiocera eta beren azalkuntzaren azkerazko edestian, Munduko gizaren jendekuntzazko edestia dala bere neurri guztietan.

Orregaitik, Euskerazko mintzoera bat bezala, Iza diak daukazan irudizko eredu nagusietan ikertu eta ipuin bezala adiarazia dala, edesti ta edestiaurre onena, gizatasunagaitik inoz azaldu, esan, edo kon-tatu dana.

Maixutasunezko lan ederra benetan Felix Zubiaga ta Legarretak egin dauana. Euskaldun guztiak eta batez be jakitunak irakurri bear leukiena, gure Euskal Askatasunezko Demokrasiaren sinismenean sendotu daitezen eta European erakutsi, bera dala orain be asieraren “izar”ezko argibide onena, izadi onen giza, zentzutasunezko “orubean” eseri edo kokatu gaitezana. (orubean emplazamiento de ORU = SOLAR+ be = bajo).

Arriaro berriko berbea, Griegoen ots izti edo fonetikian orube = europa, solar europeo esangura dauana.

Felix Zubiagak, bere “Vascoeuropeismo versus Indoeuropeismo” 56 orrialdeko III n. zatitik datorrena, liburuaren 49n. orrian: “izen jakintza (la

(1) *Según el vascuence.*

Onomàstika), jakintzaren oroimena”(3): An, Utu, Ra, Ilu, Ka, Ba eta As en eredu nagusiren(4) izkin bateko berbak aztertu ta argitutako amaieran ondorio lez esaten dau: “Izkin-bateraño aztertu egiten dauan mintzoera edo izkuntza batek, jatorriz edo sortzezko izkuntza dala”. Izkin bateraño eltzea, eredu nagusiren ozenezko(1) iturria argitzea dalako berberaren mintzo edo abots sorkuntzan. Eta Euskerea, al dalako izkin bakarreraño eldu, orain ezin da esan alderatzaileak(2) esaten daben antzera, “Euskerea jatorriz, ezagutzen ez dan mintzoera bat dala”.

Mintzoeraren oguzpeneko(3) jaiokeran, bera dalako berezko aitortzaile.

Orregaitik, mintzoeraren jatorrizko itz bakar bitetik eta onen eredu nagusiko leen analogi arauz, beren jaiokera argitzen dauan “IZKUNTZ BAKARRA”.

Euskereak, inguruan daukazan oraingo eta esaten daben jatorrizko diran mintzoerak baiño obeto ezagutzen dau beren jatorritasunezko edestia.

Bere esangura, mintzotasunezko gorputz guztiaren alkartezko itzaren antolakuntzan, ta entzutezko abotsetan, irarrita daukazelako.

Zeruko(4) eredu nagusiaren antzezko(5) zuzentasunetan “Izadi-iztia”(6) dalako, gizadiaren jakintzan “gogo-iztia”(7) ta “gizadi-iztia”(8) da, bai dirdaitasunezko gogarketa(9) gizartearen eredu nagusiaren antzezko zuzentasunetan eta teologia da, oneik zeruko eredu nagusiagaz bat egiten daben.

Euskereak, Sumerioen izen jakintzazko irudimenaren eredu nagusiko arlo aundietan eta gramatikan be esku artzen dau, Ugarit ta Ejiktoren azturazko jakintzagaz jazten joan zalako.

Izkuntz edo mintzoeraren trebetasuna ipuiezko asmamena(10) da, baiña eredu nagusian berba barrien jaikunezko kokamenaren(11) trebetasuna be bai, aiek ez dabelako galtzen abotsik, antolamenduzko zentzurik, ez aintzintasunik, bieri oso osoan aurreratuzota burutakizun barrien artu emonetan.

(3)Jakintzaren Oroimena=memoria sapiencial.(4)Eredu-Nagusiren = arquetipos. /// (1) Ozenezko = sonoro. (2)Alderatza-illeak= comparatistas. (3)Mintzoaren oguzpneko = pronunciación articulada. (4) Zeruko = divino. (5) Antzezko = analogias. (6) Izadi-iztia = cosmología.(7)Gogo-iztia = almápsicolò-gica.(8) Gizadi-iztia = antropología.(9) Dirdaitasunezko gogarketa = meditación refleja. (10) Ipuiezko asmamena = imaginación mítica.(11) Jaikunezko kokamenaren = engarce ritual.

Izkuntz edo mintzoera gintza baten lojrikak, mitolojia beste balio dau, biak alkartu egiten diralako gaiezko Izadi onen antolakuntzan eta Arri Aro Barriko gizonen oldozmenean.

Berbea, esan izaneko⁽¹²⁾ elburua bete dagian, atsegintasunezko ardura aundiz zaindu zan beren oituzko arau zaletasunean.

Dana, Izadi onen berezko antolakuntzagaz egokitzeko, oroimenaren atzerakadarik ez daiten egon.

Bere galduerak, danoen oarkabean atzerakada galanta egin ebalako, ele jakitunezko gorputza edo talde osoa ez dagoanagaz bir jabetzen, ermeneutika edo adierazketaren gabetasunean dagozelako.

- 1.2. Nuñez ta Astraintar Luisen: “El Euskera Arcaico” (extensiòn y parentescos) liburutik be bai, zeaztasun batzuk artzen dodazalako.
- 1.3. Euzkadi Online: “la primitiva lengua de los antiguos europeos”. Interneteko elbidea: email@euzkadionline.com
- 1.4. “TOPONOMIA VASCA EN EUROPA”.
- 1.5. “Gran Diccionario Enciclopedico Ilustrado”. Selecciones Del Readers Digest.

2. Europako jakintsuen esanetan, Kromañon denborako giza jakituria gaurko gizajeneak zelan dagozan.

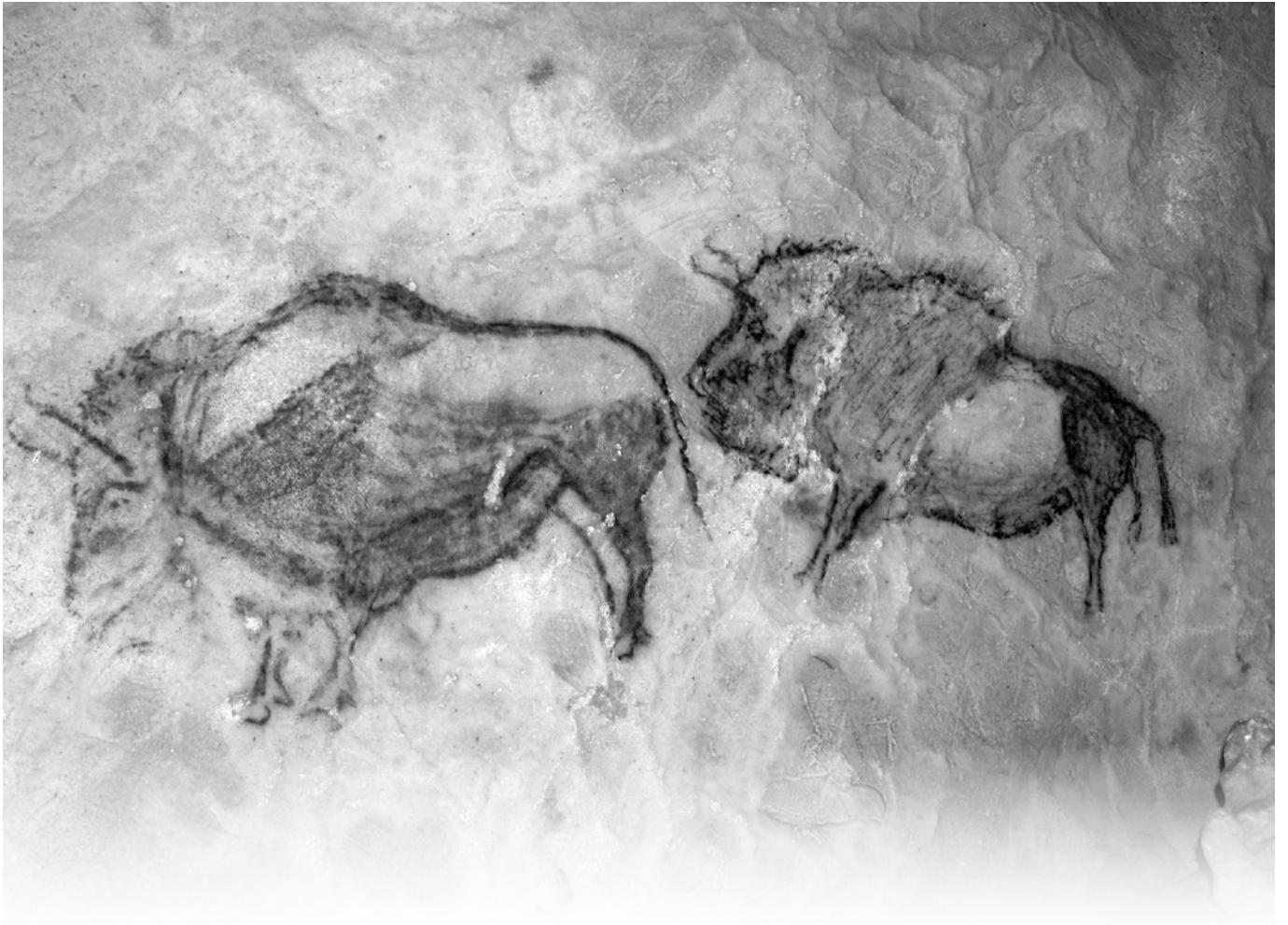
Elisabeth Hamel, berrien idazlea; Theo Wenne-mann, jermaniar ele jakintzaren maixua, eta Peter Foster, Kanbridgeseko ikastetxe nagusian jenetikaren irakaslea diranak eta irurak bat eginda, auxe da baieztatuten dabena (leen Wilhelm Humboldt ele-jakitun edo izkuntzalariak eta orain beste jenetista barri batzuk be bardiñ esaten dabena): “Europaren oiñarrizko gizartean edo jendearen jenetan euneko zenbakitik, irurogeita amabost Omo Sapiens, Kromañoi edo Euskaldunak dirala eta euren oiñarrizko izkuntza Euskerea zala”.

3. Orren frogagarri batzuk.

Homo Sapiens Afrikan sortu eta ugaritu ta, WURM deritxon azkeneko izotzaldia urtutzen asi zanean, orain K.a. 14.000 9.000 urte Magdalenien-

(12) Esa/nizaneke = decir/ser.

se eta Aziliense, gorengo Paleolitiko edo arri aroko denboran Europatik zabaldu eta erritu egin zan.

1.868an Frantziako Ego Sartaldean Dordoñako lurraldeetan Perigoreko errian dagoan Kromagnon aitzuloan, Goi Arri Aldiko asieraren giza azurrak aurkitu ebezan: Gizon zaar batenak, adiñeko gizon bi, emakume bat eta aurtxo batenak.

Danak buztin gorriagaz margoztuta, zirgillo edo beso ta samako estunakaz⁽¹⁾ eta saretxo edo xirris-tak itsas maskorrakin aristatu edo ondozkatuta egon ziranakaz apainduta.

Eta giza-azurrak geiago: Frantziako beste lurralde batzuetan, Txekoslovakian, Erdi Ugarte onetan, Alemanian, Suezian, Italian eta Polonian be aurkitu ziran.

Gizaki onen buru azurrak, gaur daukagun giza itxuraren bardiñ antzekoak ziran eta eroaten ebezan apainkeriak, bilbe⁽²⁾ aundikoak zirala esan eben.

Oneik dira Kromañon giza esan dautsoenai eta Europaren arbasoak.

3.1. Kromañoien IZKUNTZA.

Gaur, jakintsuen esanetatik dakigu, Homo Sapiens edo Kromañoi denboran, euren arteko ulermenean egokitzeko, sorkuntzazko asieratik jakintzazko azturan oituratzeko euki eben izkuntza, “len ereduko euskerea” zala Atlant Itsasotik Indiaraiño. Iñorentzat ez leuke izan bear sinisgogorkeri bat, Homo Sapiens edo Euskal Kromañoi giza izan zalako zabaldu zana. Besterik, egoan ba?.

Alan dala esan leike. Jakintsuen ikerkuntza bide-tik, dagozan izkuntz guztien sorkuntza ta senitasunak jakinda, EUSKEREAA asikoen sorkuntza baiño askoz aurreragokoa izanda, galdu egiten zaielako.

Afrika, Europa ta Asian orregaitik, EUSKEREAAK ainbeste argitu leiken tokiaren izenetan

(1)Beso ta samako estunakaz = pulseras y collares. (2)Bilbe = evolución

aurkitzen da: “Aran, Ur, Ibar ta abar asko. Mendi toki, lur, ura, aize, osko eta eurak biziaren uler-menean sartzeko, izendu bear ebezan gauzetan agertzen da.

Emen, Euskerearen ziurtasuna zeaztuteko esan bear dogu, goian, Felix Zubiaga ta Legarretak maixutasunezko adierazkizunean esaten daua: “Izkin bateraiño aztertu egiten dauan mintzoera edo izkuntza, jatorriz sortutako izkuntza dala”.

“Izkin bateraiño eltzea, eredu nagusien⁽¹⁾ ozenezko iturria dalako, berbearen mintzo edo abots sorkuntzan”.

Eta EUSKEREA dalako izkin bakarreraíño eldu leikena, orain ezin da esan alderatzailleak⁽²⁾ esaten daben antzera: “EUSKEREA jatorriz, ezagutzen ez dan mintzoera bat dala”. Bere izatean, bera dalako berezko aitortzaille, oguzpeneko⁽³⁾ mintzoera jaiokeran.

Gaur EUSKEREA orregaitik, mintzoeraren jatorrizko itz bakar bidetik eta onen eredu nagusiko leen analoji arauz, beren jaiokera argitzen dauan “IZKUNTZ-BAKARRA” da.

Atuxa'tar Paul

Zornotza'n 2013'an Urtarrilla'ren 15'ean

(1) *Eredu nagusien = arquetipos. (2) Alderatzailleak = comparatistas. (3) Oguzpeneko mintzoera = pronunciación articulada.*

